УДК 811.111'271-13:821.111С-3.08

ЛАВРЕНКО Н.В.
(Запорізький національний університет)

АНГЛОМОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ІДЕНТИЧНІСТЬ» У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ САНДРИ СИНСЕРОС «THE HOUSE ON MANGO STREET»

У статті розглядається процес англомовної репрезентації концепту «Ідентичність» у художньому творі Сандри Синсерос «The house on Mango Street» через лінгвокультурологічну дихотомію «свій-чужий». В цьому дослідженні представлений аналіз концепту «Ідентичність» та проілюстровані англомовні приклади, що окреслюють його структуру.

Ключові слова: концепт, ідентичність, самоідентичність, ядро концепту, дихотомія «свій-чужий», категорія «спадковості», категорія «причинно-наслідкових звязків», категорія «детермінизму».

Лавренко Н.В. Англоязычная репрезентация концепта «Идентичность» в художественном произведении Садры Синсерос «The house on Mango Street». В статье рассматривается процесс англоязычной репрезентации концепта «Идентичность» в художественном произведении Садры Синеросу «The house on Mango Street» через лингвокультурологическую дихотомию «свой-чужой». В этом исследовании представлен анализ концепта «Идентичность» и проиллюстрованы англоязычные примеры, которые определяют его структуру.

Ключевые слова: концепт, идентичность, самоидентичность, ядро концепта, дихотомия «свой-чужой», категория «наследственность», категория «причино-следственных связей», категория «детерминизма».

Lavrenko N.V. English language representation of the concept "Identity" in Sandra Cisneros's work «The house on Mango Street». This article tells about the process of English language representation of the concept "Identity" in Sandra Cisneros's work «The house on Mango Street» through the dichotomy "friend-foe". In this work the analysis of the concept "Identity" and the examples that complete the structure of the concept are presented.

Key words: concept, identity, selfidentity, nuclear of the concept, dichotomy "friend-foe", category "heredity", category "cause-and-effect relation", category "determinism".

Так як сучасним методологічним пріоритетом вивчення мови виступає антропоцентричний підхід, тому проблема визначення ідентичності займає привілейоване місце у дослідженнях сучасних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Ідентичність, напевно, визначається як осмислення приналежності одного суб'єкту до іншого [Смирнова 2002, с. 6].

На думку багатьох лінгвістів, О.О. Селіванової, О.А. Приходько, В.И. Карасика, етнічна ідентичність є похідною від етноцентризму як принципу самоорганізації сприйняття, якому притаманні етно-ідентифікаційні властивості.

Тим самим, під етно-ідентифікаційними властивостями розуміється набір поведінкових автоматизмів з властивими їм мовними та паралінгвістичним ознаками, тому на нашу думку, етнічна ідентифікація проявляється в рольовому репертуарі індивідуума, а також формується на ранніх етапах його соціалізації як те, що є властивим для носіїв мови та етнокультури [Софронова 2006, с. 9]. Тож, визначивши основні елементи етнічної ідентичності, а саме поведінкові автоматизми, які виражаються мовними та паралінгвістичними ознаками, можна впевнено стверджувати, що такий набір елементів став основним критерієм для відмежуванням одного етносу від іншого.

Актуальність вивчення лінгвокультурологічного параметру етнічної ідентифікації зумовлюється сучасною взаємодією між різними етнокультурами, які в XXI столітті характеризується зникненням жорстких кордонів та явним взаємопроникненням культури одного етносу в інший. Тому, на нашу думку, посилення процесів змішення різних етносів привертає увагу дослідників, які визначають таку взаємодію як неоднозначний процес, в якій діють як доцентрові, так і відцентрові сили.

Об'єктом нашого дослідження є процес концептуалізації феномену «Ідентичність», а **предметом** виступає вербальні засоби англійської мови у репрезентації цього концепту **на матеріалі** художнього твору Сандри Синсерос «*The house on Mango Street*».

Метою нашого дослідження є виявлення основних концептотворчих процесів у англомовній репрезентації концепту «Ідентичність» на матеріалі художнього твору.

При аналізі цього тексту чітко простежується провідна нитка етнічного походження письменниці, яке актуалізується через апелятив «*Esparanza*», що виступає в якості ядра концепту «Ідентичність», через яке відбувається процес сприйняття приналежності до етнічної

культури. Не дивлячись на те, що головна героїня живе в іспаномовному середовищі та є представницею мексиканської спільноти, вона все ж таки стоїть на роздоріжжі між іспаномовним та англомовним світами, ніби вона є елементом, що пов'язує ці дві різні культурні спільноти, тобто вона представляє зіткнення двох етносів: англомовного та іспаномовного.

Перш за все, варто розглянути текст на мікротекстовому та макротекстовому рівнях, а саме розглянути англомовну репрезентацію ядра концепту «Ідентичність», який виступає в якості апелятиву «*Esparanza*» через етностоврюючу дихотомію «свій-чужий». Проводячи такий аналіз, ми з впевненістю стверджуємо, що самоідентичність протагоніста спирається на чіткому розмежуванні цих лінгвокультурологічних категорій «свій-чужий» [Тавадов 2002, с. 96].

На мікротекстовому рівні ядро концепту «Ідентичність» має вербалізацію через апелятив «Hope», що, в свою чергу, має позитивне значення в християнському лінгвотипі: надію на світле майбутнє, сподівання на неминуче щастя та добру долю, тому в свідомості героїні апелятив англійською мовою «*Hope*» сприймається як «своє»: «*In English my name means* ***hope***» [Cisneros 1984, с. 11]. Саме через конотацію плану змісту ядра концепту спостерігається позитивна характеристика власного імені, що є чітким протиставленням до сприйняття іспаномовного імені «*Esperanza*», яке, на макротекстовому рівні, сприймається як дещо хаотичне, що не має чіткого окреслення у своєму значенні: «*In Spanish it means* ***too many letters***»; яке набуває беззмістовного значення: «***A muddy color***»; яке набуває негативну конотацію: «*It means* ***sadness****, it means* ***waiting***»; ім'я, яке складно навіть вимовляти: «*At school they say my name funny as if* ***syllables were made out of tin and hurt the roof of your mouth***» [Cisneros 1984, с. 11]. Протагоніст не відчуває комфорт зі своїм іменем та демонструє протест у бажанні отримати інше ім'я, яке було б на її думку більш природнім для неї: «*I would like to baptise myself under* ***a new name, name more like the real me*** ...» [Cisneros 1984, с. 11].

Тому, наведені приклади підтверджують загальновідому думку про те, що ця дихотомія є основою, яка забезпечує освідомлення власного «Я», насамперед, у спростуванні сприймати «чуже», що допомагає самоідентифікуватися окремій особистості. Проілюстровані приклади наведені у наступні таблиці:

«Friend» («Свій») Позитивна характеристика		**«Foe» («Чужий») Негативна характеристика**	
Лексична одиниця	**Контекст**	**Лексична одиниця**	**Контекст**
Hope	In English my name means **hope**.	*Esperanza*	In Spanish it means **too many letters.** It means **sadness**, it means **waiting**. **A muddy color.** At school they say my name funny as **if syllables were made out of tin and hurt the roof of your mouth.** … **songs like sobbing.**

Проілюстровані приклади є яскравим доказом існування конфлікту між сприйняттям власного імені на мікротекстовому та макротекстовому рівнях, які спираються на принципі лінгвокультурної категорії «свій-чужий». Існування такого конфлікту є причиною аналізувати

репрезентацію концепту через наступні категорії: *категорія «спадковість», категорія «причино-наслідкових зв'язків» та категорія «детермінизму».*

Щоб продемонструвати повну картину про концепт «Ідентичність» у контексті художнього твору Сандри Синсерос «*The house on Mango Street*», необхідно ретельно дослідити усі вищевказані категорії. Розглядаючи категорію «*спадковість*», є справедливим згадати, що з отриманням імені людина отримує багатовікову інформацію про свій рід, культуру та традиції, тобто за значенням власного імені стоїть приналежність людини до етносу та ейдетична пам'ять [Леви-Строс 2001, с. 44-50; Лосев 1999, с. 93]. Тож, в цьому випадку ім'я виступає складовим елементом у структурі концепту тому, що саме власне ім'я є зв'язком між новим поколінням та старшим:

«*It was* ***my great-grandmother's name*** *and now it is* ***mine***» [Cisneros 1984, с. 11]. Героїня проводить знак рівності між власним ім'ям та ім'ям своєї прабабусі, ніби, демонструючи тотожність між шляхом власного життя та життям своїх пращурів: «*She was* ***a horse woman too, born like me*** *in the Chinese year of the horse …*» [Cisneros 1984, с. 11].

Таке сприйняття значення спадковості через апелятив, потребує розглядання причино-наслідкових зв'язків як окрему категорії концептуалізації «Ідентичності». Така категорія основується на принципі «якщо …, то …», тобто, спираючись на зміст цього тексту, якщо протагоніст отримає у спадок іспаномовне ім'я «*Esperanza*», то це буде незаперечним підтвердженням того, що вона належить до цієї етнокультури. В конотації цього текстопростору разом із ім'ям «*Esperanza*» героїня отримує спадковий смуток та суцільне очікування: «*It means* ***sadness****, it means* ***waiting***.» [Cisneros 1984, с. 10], тобто прийняття етнокультурного та соціального значення, що містить апелятив «*Esperanza*» є слідством прийняття протагоністом себе самого в якості члена цієї етнокультури: «*I have* ***inherited her name****, but I don't want to inherit her* ***place by the window***» [Cisneros 1984, с. 11]. Але, нагадаємо, що в той же час, героїня надає перевагу англомовному імені, що, в такому випадку демонструє заперечення існування свого соціального та етнічного походження у власному житті.

Встановлення причино-наслідкових зв'язків зумовлює аналіз ядра концепту «Ідентичність» апелятиву «*Esperanza*» у параметрі детермінізму. В свідомості героїні власне ім'я не лише має пряме значення, але визначається як символом її життєвого призначення.

Згідно з філософським трактуванням поняття детермінізму – це феномен, згідно з яким, стверджується той факт, що в реальному світі все має свій взаємозв'язок та взаємообумовленість, яка засновується на концепції закономірності та причинності [Ивин 2005, с. 103]. Іншими словами, все, що відбувається в світі визначено наперед будь-яким силами, ніби то Богом чи іншими силами. Така реальність не має іншого розвитку, тобто вона є незмінною, таким чином, поняття детермінізму може сприйматися як фаталізм. Тому, в випадку з героїнею, дівчина приречена на таку долю, бо іншого імені у неї нема. Враховуючи історію її прабабусі, яка має таке ж ім'я, героїня вже знає своє майбутнє: «*She looked out the window her whole life, the way so many women sit their sadness on an elbow*»; «*… she couldn't be all the things she wanted to be*» [Cisneros 1984, с. 11]. Всі ці події Есперанса проектує на власне життя, підкреслюючи фатальність свого імені та відсутність права на вибір долі та ідентичності.

Тож, результати дослідження можна представити у Діаграмі 1, де концептуально-репрезентацій щільність концепту має наступні результати: 98% структури концепту «Ідентичність» складає його англомовна репрезентація через етностворюючу дихотомію «свій-чужий»; умовно по 16,7% складають категорії «спадковість», «причино-наслідкових зв'язків», «детермінизму», через які відбувається репрезентація ядра концепту, в той час як, інші категорії складають 50% на цьому рівні.

Діаграма 1. Ядрово-концептуальна структура феномену «Ідентичність» у художньому творі Сандри Синсерос «*The house on Mango Street*»

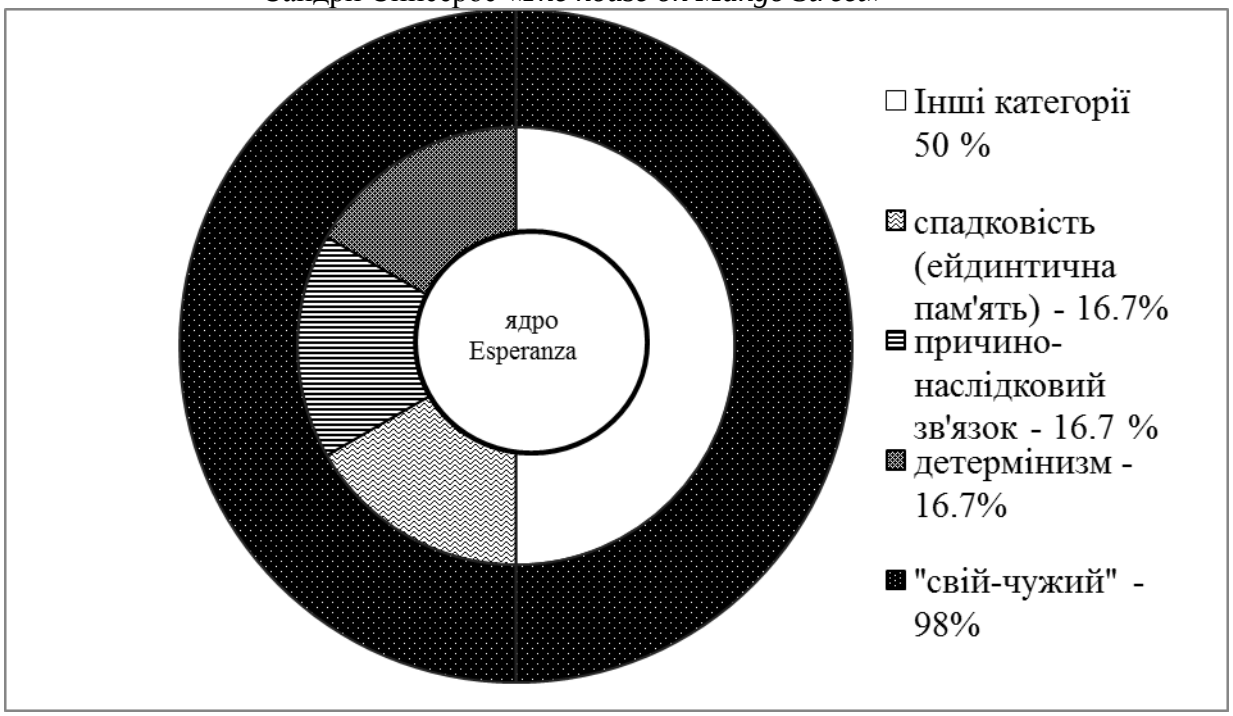

Взявши за основу усе вищевказане ми маємо наступні **висновки**:

Процес ідентифікації власного «Я» виражається через зовнішні ознаки, наприклад, через свою неповторність, яка виявляється через порівняння та протиставлення, а саме через визначення «свого» чи «чужого». Таке протиставлення проявляється у неприйнятті, в нашому випадку, усього, що має зв'язок з іспанським іменем «*Esperanza*». Саме через процес прийняття чи заперечення відбувається самоідентифікація особистості, яка має структуру: ядро концепту та категорії, які наповнюють концепт. З цього видно, що проблема складається не у семантичному визначенні імені, іспаномовного чи англомовного, а у визначені власної приналежності до однієї з цих етнокультур, тобто концепт «Ідентичність» репрезентується через ядро концепту (апелятив «*Esperanza*») та категорії «спадковості», «причино-наслідкових зв'язків» та «детермінизму».

Дослідження не є вичерпним і дає підстави для подальшого вивчення процесів концептуалізації феномену «Ідентичність» у етномаркованих просторах.

Література

Ивин А.А. Современная философия науки / А.А. Ивин. – М., 2005. – С. 102-107. *Леви-Строс К.* Структурная антропология / Пер. с фр. В.В. Иванова / К. Леви-Строс. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 512 с. *Лосев А.Ф.* Философия имени / Самое само: Сочинения / А.Ф. Лосев. – М.: ЭКСМО-Пресс, 1999. – 1024 с. – С. 29-204. *Смирнова А.Г., Киселёв И.Ю.* Идентичность в меняющемся мире: учеб. Пособие / А.Г.Смирнова, И.Ю. Киселёв. – Ярославль, 2002. – 300 с. *Софронова Л.А.* О проблемах идентичности // Культура сквозь призму идентичность / Л.А. Софронова. – М.: Индрик, 2006. – С. 8-24. *Тавадов Г.Т.* Етнологія: ученик для вузов / Г.Т. Тавадов. – М.: Наука, 2002. – 324 с. *Cisneros S.* The house on Mango Street/ S. Cisneros. – New York: Vintage Books, 1984. – 111 p.

УДК : 811.111 : 81'282.2 (410.164)

ЛУЖАНИЦА Е. И.

(Запорожский национальный университет)

ДИАХРОНИЯ И СИНХРОНИЯ: ОПЫТ СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТАЙНСАЙДСКОГО АНГЛИЙСКОГО)

Стаття присвячена діахронному та синхронному соціолінгвістичному аналізу тайнсайдського англійського (діалекту джорді). У результаті з'ясовано генезу тайнсайдського англійського як елементу комплексної динамічної системи; виявлені лексичні та функціональні аспекти його вживання